

Wat kost de melk?

Melkproductiekosten
in Nederland

© 2014 Dutch Dairy Board

Alle rechten zijn voorbehouden aan de Dutch Dairy Board. Niets uit deze uitgave mag, in welke vorm en op welke wijze dan ook, worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Dutch Dairy Board.

De complete wetenschappelijke studie “*Wat kost de productie van melk?*” is ook te vinden op onze website www.ddb.nu.

Dutch Dairy Board

p/a Ged. Schuinesloot 3
7776 PD Slagharen
Nederland
mob: 06 30 10 58 90
fax: 084 742 24 27
e-mail: info@ddb.nu
www.ddb.nu

Layout:

bettina brand grafikdesign, münchen

Fotomateriaal: agrio.nl,

Marius de Graf/fotolia.com (melkfles/glas),

mik ivan/fotolia.com (EU vlaggen)

Economische duurzaamheid:

Versterken boereninkomen moet terug op Europese agenda

Het doel van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid staat sinds de oprichting, beschreven in het oprichtingsverdrag van de EU. In het in 2009 vernieuwde “Verdrag over de werking van de Europese Unie” wordt in Titel III Artikel 39 bevestigd dat: Het gemeenschappelijk landbouwbeleid ten doel heeft, [...]

de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw werkzaam zijn; de markten te stabiliseren; de voorziening veilig te stellen [...].

Wat betreft de melkveehouderij, is deze doelstelling niet gehaald. Melkcrises met opbrengstprijzen die bij lange na niet de kostprijs dekken, komen steeds vaker voor en hebben in de afgelopen jaren tot felle protesten geleid. De verliezen die gepaard gaan met de ontoereikende melkprijzen, komen voor rekening van de melkveehouder en bedreigen het voortbestaan van zijn bedrijf.

Sinds het jaar 2000 heeft 37 procent van de Nederlandse melkveebedrijven zijn deuren gesloten. In andere EU landen zien we eenzelfde ontwikkeling: in Duitsland stopte ook 37 procent van de melkveehouders terwijl in Frankrijk sinds het jaar 2000 bijna de helft van de melkveehouders zijn melkveebedrijf beëindigde.

In Nederland zien we in de landbouw inmiddels een zorgwekkende ontwikkeling: de sector vergrijst met rasse schreden terwijl het aantal stoppers per dag, procentueel nog toeneemt. Het CBS maakte in 2013 bekend dat in de Nederlandse landbouw, de leeftijdscategorie van 80 jaar en ouder, het snelst toenam. Redenen voor de dalende ambitie bij jongeren om het boerenbedrijf over te nemen: hoge financieringslasten voor jonge boeren, onaantrekkelijke arbeidsomstandigheden en het slechte inkomen.

En dat terwijl juist de landbouwsector een zeer positieve impuls geeft aan de Nederlandse economie. Een kostendekkende melkprijs zou in de melkveehouderij de vergrijzingstrend kunnen doorbreken en economische duurzaamheid bewerkstelligen. Belangrijke voorwaarde is niet alleen dat daarvoor het huidige EU zuivelbeleid aangepast moet worden, maar ook dat op onafhankelijke en adequate wijze wordt vastgesteld waar het gemiddelde volledige kostenniveau voor iedere geproduceerde liter boerderijmelk in Nederland ligt.

Onderhandelingsmacht

Melkproducenten hebben geen onderhandelingsmacht in de markt. Ze leveren hun melk af aan hun melkverwerkers, in Nederland grotendeels coöperaties, maar bepalen de melkprijs niet mee. Ze horen vaak pas enkele weken ná aflevering, wat hun melk heeft opgebracht. De melkprijs is het resultaat van:

- De in de handel gerealiseerde prijs
- minus de winstmarge van de handelspartijen
- minus de winstmarge en alle transport- en productiekosten van de melkverwerker

Wat overblijft is voor de melkveehouder.

Het Melkpakket dat door de Europese Commissie voor Landbouw sinds oktober 2012 is ingevoerd, biedt voor deze situatie geen oplossing. Het oprichten van producentenorganisaties die mogen onderhandelen over de melkprijs of het recht om melk te mogen bundelen tot 3,5% van het internationale melkvolume, biedt geen uitkomst voor het overgrote deel van de Nederlandse melkveehouders omdat coöperatief georganiseerde melkveehouders van deze rechten zijn uitgesloten.

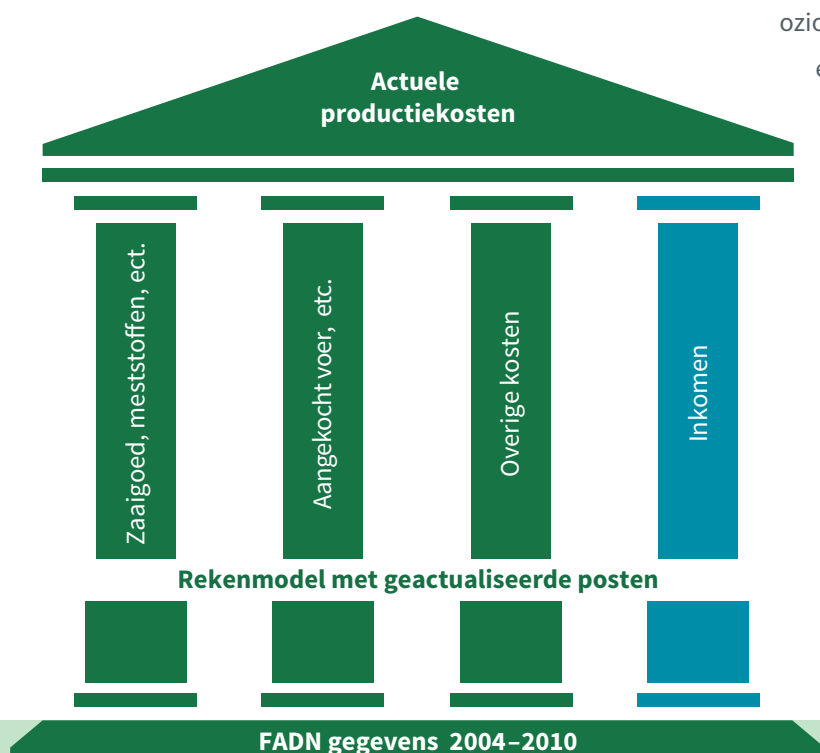
Als belangenorganisatie voor melkveehouders heeft de DDB als doelstelling dat er zuivelbeleid moet worden geïmplementeerd waardoor de melkproducenten een gemiddelde kostendekkende melkprijs uit de markt moeten kunnen genereren. Maar waar ligt het niveau van een gemiddelde kostendekkende melkprijs? Is dat voor alle melkveehouders anders of bestaat daarvoor een rekenmodel? Er worden vele rekenmodellen gebruikt om de gemiddelde kostprijs voor de productie van melk, vast te kunnen stellen. Onder andere agrarische accountantskantoren hebben hun eigen rekensystematiek. Wie echter deze modellen nader beschouwt, moet vaststellen dat het slechts om het bepalen van een kritische melkprijs gaat en nooit om een volledige kostprijs.

Ook de Europese Commissie blijft in gebreke met een onvolledige kostprijsberekening die pas na drie jaar wordt gepubliceerd.

De European Milk Board, de overkoepelende internationale organisatie voor melkveehoudersorganisaties, waarvan de DDB ook lid is, heeft daarom aan het Duitse Bureau voor Landbouw en Plattelandsociologie (Büro für Agrarsoziologie und Landwirtschaft – BAL) de opdracht gegeven een rekenmodel te ontwikkelen waarmee de volledige EU kostprijsberekening kan worden geactualiseerd.

In 2013 werd al de rekenmethode voor de gemiddelde kostprijs voor Duitsland gepubliceerd, in februari 2013 volgde de gemiddelde kostprijs voor een liter melk van Frankrijk en nu is ook de gemiddelde kostprijs voor een liter melk in Nederland bekend.

De FADN (Farm Accountancy Data Network) uitkomsten zijn gebaseerd op een gestratificeerde steekproef met uitsluitend melkveebedrijven. Bovendien, zijn alleen bedrijven boven een bepaalde minimale economische omvang, die wordt gedifferentieerd naar grootvee eenheden (GVE), opgenomen in de steekproef.

Rapportage Nederlandse melkproductiekosten

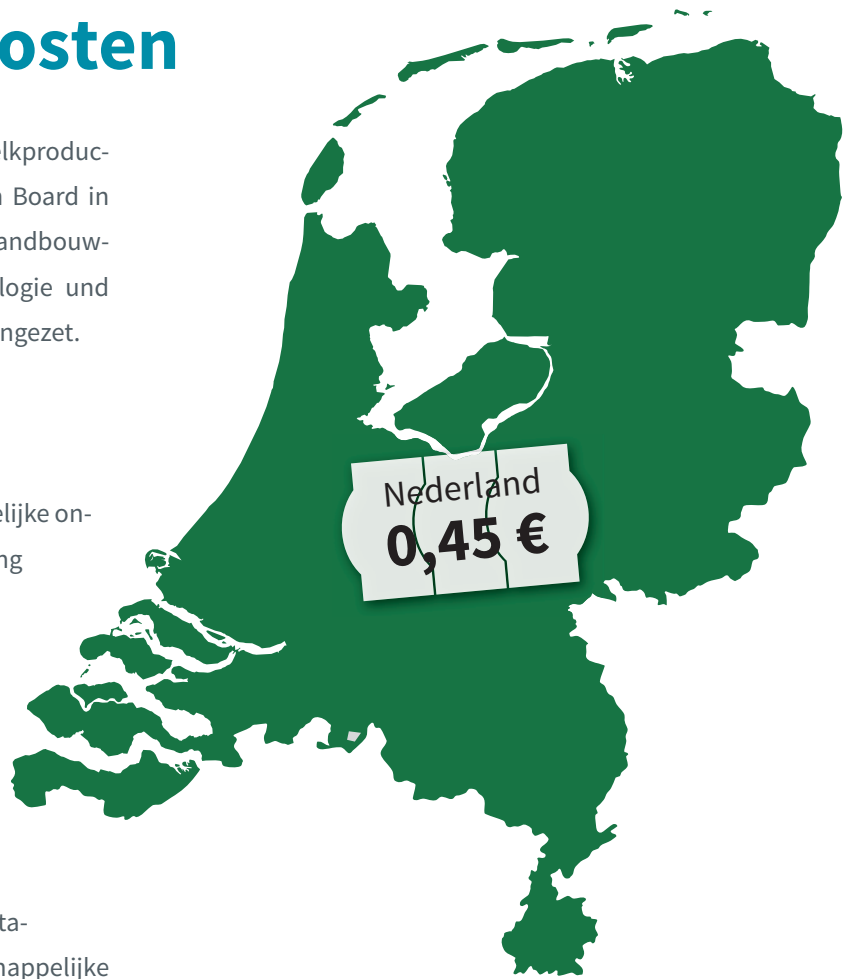
De resultaten van het onderzoek naar de melkproductiekosten in Nederland die de Dutch Dairy Board in opdracht heeft gegeven aan het Bureau voor Landbouw- en Plattelandsociologie (Büro für Agrarsoziologie und Landwirtschaft – BAL), worden hierna kort uiteengezet.

De cijfers

In het kader van het onderzoek is een onafhankelijke onderzoeksmethode uitgewerkt voor de berekening van de actuele kosten van de melkproductie. De kostenberekeningen baseren zich in beginsel op het Farm Accountancy Data Network (FADN) van de Europese Commissie (DG Agri). Dit gegevensbestand werd gekozen, omdat het hier om representatieve boekhoudkundige cijfers uit de landbouw gaat uit de meeste EU lidstaten, en door de lidstaten van de Europese Unie door een gemeenschappelijke wettelijke basis, officieel is erkend.

De FADN gegevens voor Nederland baseren zich op de resultaten van de gegevens van nationale testbedrijven, die door het Landbouw Economisch Instituut in Wageningen beheerd worden (Bedrijven-Informatienet van het LEI). Daarbij worden eerst alle directe kosten voor de melkproductie in Nederland van het jaar 2010 op het jaar 2011, geraamd. Bij deze gegevens gaat het grotendeels om dezelfde boekhoudkundige gegevens zoals in de FADN van de EU en ze worden ook in het FADN –netwerk ingevoerd. Ze staan op nationaal niveau echter voor actuelere jaren ter beschikking (omdat het bij de FADN gegevens om boekhoudkundige gegevens gaat, lopen ze altijd drie jaar achter).

In de rekenkundige werkwijze werd eerst de kostenstructuur geactualiseerd, waarin de procentuele kostenstijging

van 2010 op het jaar 2011 op basis van het Nederlandse testbedrijvennet (Bedrijven-Informatienet van het LEI) berekend werd. Met deze procentuele toenemende waarden, werden vervolgens de EU FADN gegevens geactualiseerd.

Op deze manier werden de kosten voor het jaar 2011 beoordeeld voor het aangekochte voer, zaaigoed, de meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, evenals voor het onderhoud van de gebouwen en inventaris, energie, loonarbeid, lonen, afschrijvingen, betaalde pacht, rente en belastingen en aan de inkomstenkant de veeopbrengsten. Voor een verdere beoordeling van andere specifieke kosten voor dierlijke en plantaardige productietakken waren geen statistische gegevens voorhanden. In de berekening zijn de waarden uit het jaar 2010 opgenomen.

Tabel 1: Melkproductiekosten 2013 in Nederland in ct/kg

Betaalde (melk) productiekosten	Arbeidsvergoeding	Totale productiekosten	Toeslagen (Aftrek)	Melkproductiekosten
37,16	10,69	47,85	3,33	44,52

Tabel 2: Calculatorische kosten 2013 in Nederland in ct/kg
(gewogen gemiddelde)

voor Land (pachtbenadering)	voor Eigen vermogen (rente benadering)
2,85	1,88

Het extrapoleren van de kosten naar het jaar 2013 werd expliciet gedaan voor het voer, zaaigoed, de meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen, energie, onderhoud gebouwen en inventaris evenals aan de inkomstenkant de veeopbrengsten.

Voor het berekenen van de kosten voor arbeid voor de zelfstandige melkveehouder – de bedrijfsleider en meewerkende gezinsleden – werd een onafhankelijke arbeidsuurvergoeding gevraagd. Deze is gerelateerd aan tarifaire bepalingen, om de arbeid van niet betaalde meewerkende gezinsleden niet, zoals gewoonlijk, op forfaitaire aannames te baseren.

Met premies, die de melkveehouders voor hun pensioenverzekering opbrengen, wordt bij de bepaling van het inkomensaandeel in Nederland geen rekening gehouden om reden dat dit deels van staatswege en deels privaats wordt georganiseerd, via verzekeringssystemen waarvan geen gemiddelde gegevens ter beschikking staan.

Alleen gespecialiseerde melkveebedrijven zijn in het kostprijsonderzoek meegewogen, dat zijn melkveebedrijven die ten minste tweederde van hun opbrengsten uit de melk genereren.

De eindresultaten vloeien voort uit de voor het jaar 2013 geraamde gemiddelde melkproductiekosten voor de kleinere, middelgrote en grotere melkveebedrijven, die naar het melkvolume in de bedrijfsgrootteklassen van het jaar 2010, gewogen worden. Gemiddeld heeft een klein bedrijf in Nederland 23 melkkoeien, een middelgroot

bedrijf 78 melkkoeien en een groter melkveebedrijf 220 melkkoeien.

Voor Nederland worden in het eindresultaat, melkproductiekosten van gemiddeld 44,52 cent per kg melk vastgesteld. Deze zijn samengesteld uit de zuivere kosten voor het produceren van melk (betaalde kosten of contante kosten na aftrek van veeopbrengsten) (Tabel 1).

Het eindresultaat is de uitslag na aftrek van toeslagen (3,33 cent per kg melk) van de totale productiekosten.

In het eindresultaat zijn de toegerekende kosten voor land en eigen vermogen niet meegerekend, die samen 4,73 cent per kg melk bedragen (Tabel 2).

De actuele kosten voor de melkproductie in 2013 liggen voor Nederland op gemiddeld 44,52 cent per kilogram melk. De gemiddeld uitbetaalde melkprijs lag in hetzelfde jaar op 37,40 cent per kilogram melk. Dat betekent dat er sprake is van een dekkingstekort van 16 procent alleen al voor het jaar 2013.

De hoogte van de gemiddelde toeslagen aan Nederlandse melkveeouders van 3,33 eurocent per kg melk is volstrekt onvoldoende als er wordt gekeken naar de taakstelling die de EU zichzelf heeft voorgenomen betreffende de basisbescherming van de jaarlijkse inkomsten van de bedrijven, volgens het oprichtingsverdrag van de EU zichzelf heeft voorgenomen betreffende de basisbescherming van de jaarlijkse inkomsten van de bedrijven, volgens het oprichtingsverdrag van de EU.

Het uitgebreide rapport over de Nederlandse melkproductiekosten, kunt u vinden op: www.ddb.nu

Samenvattend

Wie zich op realistische wijze een oordeel wil kunnen vormen over de hoogte van de melkprijs, moet de kostprijs kennen.

Dit voorliggende rapport, dat gebaseerd is op de algemeen erkende EU-data, toont aan hoe groot de kloof is tussen de gemiddelde daadwerkelijke productiekosten en de gemiddelde uitbetaalde melkprijzen. Het zijn cijfers die duidelijk maken waarom het vreemd vermogen in de Nederlandse melkveebedrijven zo is gestegen en het aantal melkveebedrijven is gedaald.

De Nederlandse melkveehouderij heeft de Nederlandse economie in 2013 met een forse plus door het dal gesleurd van de economische crisis. De Nederlandse melkveehouderij is ook een belangrijke leverancier van werkgelegenheid in zowel de primaire als secundaire sector. Pluspunten die niet behouden blijven bij de huidige onderbetaling van de boerderijmelk.

Er is sprake van een forse scheefgroei bij het verdelen van de opbrengsten van de melk in de zuivelsector. Aan politici, melkveehouders en consumenten, maar zeker ook aan de retail en de verwerkende industrie de taak om hun

verantwoordelijkheid te nemen en te werken aan wijzigingen in het zuivel- en landbouwbeleid die het mogelijk maken te komen tot eerlijke prijsvorming voor de producenten. Niet door de toekenning van meer subsidies of toeslagen maar door het scheppen van voorwaarden waardoor melkveehouders ook in staat worden gesteld een melkprijs uit de markt te genereren die de kosten voor productie dekt.

Binnen het EU Melkpakket dat sinds ruim een jaar in werking is getreden, zijn daarvoor onvoldoende maatregelen opgenomen. Vooral de uitzonderingspositie voor zuivelcoöperaties heeft er voor gezorgd dat de overgrote meerderheid van de Europese melkveehouders en meer dan driekwart van de Nederlandse melkveehouders, geen invloed uit kunnen oefenen op hun melkprijsniveau, geen producentenorganisaties kunnen vormen of mogen onderhandelen. Een slechte zaak aangezien marktmacht vooral in het nieuwe zuivelbeleid essentieel is voor het voortbestaan van de gezinsbedrijven in de Nederlandse melkveehouderij.

Dutch Dairymen Board

p/a Ged. Schuinesloot 3
7776 PD Slagharen
Nederland

mob: 06 30 10 58 90

fax: 084 742 24 27

e-mail: info@ddb.nu

www.ddb.nu

